

NATO OCH SVERIGE – SAMARBETE FÖR FRED ELLER KRIG?

KVINNOKAMP MOT NATO 3/3 2012

”Alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig” var den klassiska formuleringen i många år för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Bakgrunden är flerfaldig.

Hjalmar Branting fick 1921 fredspriset för sitt arbete för fred, internationellt samarbete och folkrätt. De principerna har varit vägledande för socialdemokratiens internationella engagemang.

Under andra världskriget mellan 1939 och 1945 deklarerade sig Sverige neutral. I januari 1949 bröt förhandlingarna mellan Sverige, Norge och Danmark om en skandinavisk försvarsallians samman och Norge och Danmark anslöt sig till NATO.

Sverige förblev neutral och fick en plats på den internationella arenan som egentligen inte stämde med vår militära och ekonomiska styrka. Vår alliansfria politik gav såväl politiker som diplomater en möjlighet att spela en stark roll på världsarenan. Detta hängde bl a samman med vår anti-koloniala politik, som sedan ledde till starkt stöd för vår politik i FN under såväl Alva Myrdal, Inga Thorsson och min tid som ansvariga för nedrustningsarbetet. Vi hade alltid ett massivt stöd från den stora alliansfria rörelsen för våra förslag

Vårt arbete skedde inte i ett vakuum. Alva och Inga hade stöd av Undén och jag av Olof Palme, som utan tvekan var Sveriges mest kända politiker internationellt. Han försvarade starkt FN, internationell lag och de små staternas integritet. Hans internationella politik återfinns i Gemensam säkerhet med inte bara konkreta nedrustningsförslag utan framförallt en idéologisk del om gemensam överlevnad och behovet av gemensam säkerhet. ”Man kan inte finna säkerhet på bekostnad av någon annan – man måste finna en **gemensam** säkerhet.”

Som första kvinna i försvarsberedningen i början av 70-talet fick jag lära mig elementa om försvars- och säkerhetspolitik: ”Vad hotar oss? Vem är fienden? Hur skall vi försvara oss?”

Många trodde då att nu blir det tyst på Maj Britt. Men så blev det inte. Det var en mycket lärorik tid med många kontakter som gav mig värdefull information. Jag skrev en stark reservation – hade aldrig tidigare inträffat att en socialdemokrat reserverade sig i en försvarsberedning – som sedan följdes av ett mycket obehagligt **personangrepp** mot mig – dock inte i sak – på den kommande partikongressen. Mer om det i mina memoarer.

”Vad hotar oss? Vem är fienden Hur skall vi försvara oss” är de viktiga frågorna man måste ställa för att utveckla en verklig säkerhetspolitik.

Vad hotar oss och vem är fienden i Afghanistan? Vad hotar oss och vem är fienden i Libyen? Hur skall vi försvara oss? Jag skall återkomma till detta.

Under mina nio år i UD som ansvarig för svensk nedrustningspolitik lärde jag mig också grunderna för den svenska säkerhetspolitiken. Som vad neutralitetspolitik är och hur den **svenska** neutralitetspolitiken formades. ”Allianspolitik i fred syftande till neutralitet i krig” var en utmärkt beskrivning. Vi skulle inte tillhöra någon allians i fredstid för att i krig kunna vara neutrala. Denna politik var grundad i en stark fredlig tradition inte minst hos kvinnorna på 30-talet och i den politik som Östen Undén stod för. Och naturligtvis i att Sverige haft fred i närmare 150 år då.

Kvinnorna var starkt emot krig och 1935 hölls en konferens under namnet ”Kvinnornas obehäpnade revolution mot krig” Alva Myrdal var delegat och krävde bl a stopp för all vapenexport och fredsutbildning i skolorna. Inga Thorsson förde redan på 30-talet fram kravet om omställning av militär produktion till civil. Sina förslag tog de sedan med sig i sitt konkreta arbete i Genève och FN på 60- och 70-talen.

Vad är det då som hänt sen dess? Varför kan man överhuvudtaget ifrågasätta svensk alliansfrihet i dag? Ett litet första steg togs när Sverige beslöt under S-regeringen att delta i ”Partnerskap för fred”. Motivet var att öva tillsammans med motståndaren och därmed undanröja tveksamheter hos fienden. Det lät inte så illa men blev en öppning, som sedan utnyttjades alltmer. Idag övar NATO såväl i Norrbotten som i vårt havsområde på Västkusten utan märkbara protester.

Är krigsturism en bra affärsidé? Det frågar sig Ingela Mårtensson i en artikel, som jag här återger.

”Sedan några år tillbaka erbjuder försvarsmakten internationella organisationer, dvs NATO och enskilda länder att komma till Sverige för att träna militära förband. I Norrbotten har Nato haft flera stora krigsövningar. USA har övat bombfällning i Västerbotten. Som ett led i denna militära strategi skal Göteborgs skärgård bjudas ut för marina övningar och handgranatkastning.

Sedan 40-talet har skärgårdsskjutbanan använts cirka 20 dagar per år. Nu har försvarsmakten begärt tillstånd att få utöka verksamheten och kunna skjuta minst 115 dagar per år med 1 325 000 skott finkalibrig ammunition. 11 500 skott grovkalibrig, 1 745 handgranater, sprängladdningar m.m. Man vill således kunna släppa ut tvåton bly och ett ton koppar per år bland fiskar och skärgårdsbor. Förutom alla metaller som ska skräpa ner havet, så kommer stora delar av skärgården att klassificeras som bullerzon, vilket innebär förbud mot ny bebyggelse i vissa delar. Länsstyrelsen har i princip godkänt förslaget. Även miljödomstolen ställer sig på försvarsmaktens sida med få undantag och vissa smärre tillägg.

Motivet för denna enorma utökning är att försvaret vill använda skärgården som en attraktiv plats för internationella militärövningar. Försvaret hoppas också på att kunna rekrytera svenska unga män och kvinnor till den internationella insatsstyrkan genom att erbjuda övningar i skärgården under sommartid.

Göteborgs skärgård är ett unikt område för bad, båtliv och turism. Här lever cirka 4 500 året-runtboende. Under sommaren kommer tusentals människor hit för att njuta av skärgården. Då är det inte lämpligt att ha skjutövningar där över huvud taget. Förslaget har väckt stor upprördhet bland öborna.

2004 presenterades utredningen ”Snö, mörker och kyla”. Där konstaterades att ”en utveckling av den internationella militära test- och övningsverksamheten i Sverige är väl förenlig med den svenska säkerhetspolitiska linjen och gagnar svenska intressen”. Förslaget beskrevs som en utvecklingsbar affärsidé.

IKFF protesterade då mot förslaget och föreslog att det skulle läggas ner. Regeringen valde att baka in det i ett försvarsbeslut som riksdagen ställde sig bakom. Nu ser vi resultatet.

På många andra platser vill försvarsmakten utöka verksamheten för utländska maktens militära övningar. T ex vill försvaret fyrdubbla antalet skjutövningar

över Vättern, som förutom att det är en dricksvattentäkt också är ett paradiset för bad och kräftfiske. De boende runt Vättern protesterar med all rätt.

Det ingår i regeringens strategi för internationellt samarbete att Sverige ska utmärka sig som en duktig militär samarbetspartner och upplåta svensk mark för utländska militärövningar. Detta rimmar dåligt med att verka för fred och stabilitet i världen- något som en gång var kännetecknande för Sverige.

Tidigare verkade Sverige för ett starkt FN och stöd till fattiga länder. Idag agerar den svenska regeringen för att stärka Nato och liera sig med de rika länderna. Tidigare satsade Sverige på nedrustning och slopande av kärnvapen. Idag gäller att stärka vapenindustrin och förse även odemokratiska länder som Saudiarabien med svensktillverkat krigsmaterial. De partier som vill att Sverige ska in i Nato har uppenbarligen inget emot Natos kärnvapenstrategi.

Tidigare talade vi för förebyggande av konflikter och konfliktlösning med fredliga medel. Nu är ambitionen att Sverige ska ha en framskjuten position i EU:s och Natos militära insatser världen över.

Hur har det kunnat bli så här?" slutar Ingela.

I utrikesdeklarationerna har ordet neutralitet försvunnit och förklaringen om alliansfrihet mer och mer urholkats.

Det är korrekt som Thage Peterson och Anders Ferm skrev i DN 11/8 att Sverige närmar sig NATO utan offentlig insyn och debatt. De efterfrågar var oppositionen finns och det kan jag instämma i.

Sommaren 2011 fick vi veta att regeringen givit tillstånd till NATO att granska det svenska försvaret på samma sätt som man granskar försvaret hos länder som redan är medlemmar. Sten Tolgfors presenterade stolt resultatet av den hemliga NATO-granskningen, där Sverige får beröm. Men har svenska militära hemligheter lämnats ut till främmande makt?

Samtidigt som NATO får full insyn i det svenska försvaret så nekar regeringen svenska folket information om vad kriget i Afghanistan verkligen kostar skattebetalarna, hur den svenska delen av kriget bedrivs, om hur många civila afgha-

ner som dödat eller invalidiserats i den svenska delen av kriget. Enskilda och organisationer har begärt uppgift härom, men här gäller hemligstämpeln.

Att NATO går genom det svenska försvaret från korprals till generalsnivå innebär rimligen ett fortsatt närmande till fullt NATO-medlemskap utan offentlig insyn och debatt och väcker frågor skriver Thage G. och Anders Ferm. Men de som ska försvaras får ingenting veta.

I mars 2011 förklarade NATOs generalsekreterare, när han var i Stockholm för att be om svensk militär hjälp till kriget i Libyen, att om Sverige bara lämnar in en formell ansökan att bli medlem så kommer den att beviljas inom 48 timmar.

Detta stämmer väl med vad forskarna på försvarshögskolan redan tidigare deklarerat. Skälet till vår närvaro i Afghanistan säger de är varken att skydda kvinnorna från talibanerna, att demokrati skall införas eller knarket bekämpas, hur rimliga dessa skäl än är. Skälet är att Sverige skall visa upp sin kapacitet och vilja att ingå i NATO.

Men var det så här det var tänkt? När Sverige i december 2001 svarade den engelska regeringen – inte FN och inte regeringen i Kabul – att Sverige var berett att medverka i Afghanistan var det med 40 **fredsbevarande** soldater under **två** månader i ISAF. Men FN hade inte bett oss sända fredsbevarande soldater. Någon fredsbevarande styrka var och är inte ISAF. De har varken blå baskrar eller finns upptagna i FN:s register. Men på NATOs hemsida finns dom svenska soldaterna sedan länge.

När trupperna sedan utvidgades var det med ett starkt förbehåll från riksdagen att de inte fick stå under amerikanskt befäl. Steg för steg och med de små stegens tyranni utvidgades styrkan, blev **fredsframtvingande dvs förde krig** och fördes 2006 in under NATO-befäl. Sammanblandningen blev total och enligt beslut i kongressen i USA står båda styrkorna under amerikanskt befäl. Drog Sverige då tillbaks sina styrkor? Nej.

Nu har det gått mer än tio år. Ingen fred i sikte. Sverige befinner sig i krig men har Sverige deklarerat att vi är i krig? Nej, varken regering eller riksdag har fattat ett sådant beslut och svenska folket har inte blivit tillfrågade. I tysthet sker förändringen av svensk säkerhets och utrikespolitik. Så länge ingen reagerar har regeringen fria händer.

Sverige ställde från början upp på många av FN:s **fredsbevarande** insatser i olika delar av världen; dvs på begäran av båda parter gå emellan stridande parter, bevara fred och övervaka stilleståndsavtal. Det var otänkbart att Sverige skulle ge sig in på **fredsframtvingande** åtgärder. FN:s fredsbevarande insatser befinner sig nu i kris och det bidrar Sverige till, säger chefen för FN:s fredsbevarande insatser.

Av de 829 svenska soldaterna i utländsk tjänst är en officer i EU-tjänst, 20 i FN:s fredsbevarande arbete och resten - över 800 - i direkt krigföring!

I FN stadgan finns ett absolut förbud mot att starta krig. Detta är själva grunden för stadgan. För att citera folkrättsprofessorn Ove Bring är ”Folkrätten och FN-stadgans mest centrala norm – förbudet mot krig som ett medel att förändra status quo.” Det finns bara två undantag; rätten till självförsvar till dess säkerhetsrådet sammanträtt och efter beslut av säkerhetsrådet för att upprätthålla internationell fred och säkerhet.

Resolutionen ”Responsibility to protect” (”Skyldighet att skydda”) antogs av Generalförsamlingen 2005 mot bakgrund av folkmordet i Rwanda. Om regeringen inte skyddar sin befolkning mot etnisk rensning, folkmord och brott mot mänskligheten kan frågan tas upp av Säkerhetsrådet, som därefter fattar beslut.

Men FN stadgan har inte ändrats och dess generella våldsförbud kvarstår. Det bör man veta när man granskar Libyen. Där var det inte fråga om någon systematisk utrotning av etniska eller andra skäl. Säkerhetsrådet antyder att regeringstruppernas angrepp mot civila ”**möjligen** kan utgöra brott mot mänskligheten”.

Hur var det med Sveriges deltagande i Libyen? Med salvelsefull röst talade man om att Sverige inte kunde säga nej när FN kallar. Det kan vi visst och har gjort. Vi kan bestämma när och hur vi vill medverka. Om vi ville bygga skolor, sjukhus och satsa humanitära insatser hade det varit fullt möjligt.

Men framför allt var det inte FN utan NATO som bett Sverige delta. Det var NATOs generalsekreterare som bad om stridsflygplan och piloter till kriget i Libyen, inte FN. Vad FN gjort är att på fransk och brittisk begäran tillåta stater att ställa upp med militära resurser för som det hette i resolution 1973 ”upprätthålla flygförbud”. Outsourcing kallas det på modernt språk. Outsourcing av krig.

Fem tunga medlemmar av FN:s säkerhetsråds femton medlemmar avstod från att rösta på resolutionen; Brasilien, Kina, Ryssland, Tyskland och Indien, inga oviktiga länder. Genom att de inte röstade emot gick förslaget igenom. Uppslutningen bakom mandatet var inte särskilt stark och ger en vink om att detta knappast kan hända igen.

Sverige hade mycket väl kunnat säga nej till NATO som de flesta länderna gjorde bl a Tyskland och Finland. Men det var inte bara militärerna och SAAB som genast var villiga att skicka JAS-plan utan också politikerna över en kam. Utan eftertanke slöt alla upp som stridsvilliga små pojkar. Var fanns sans och förnuft?

Fyra olika flygplanstyperna från olika länder över Libyen var inte där enbart av humanitära skäl. Marknadsföring kallas det. Marknadsföring för nästa krig.

Visst är det bra att Kadaffi är borta men är det FN:s uppgift eller NATOs att gå in i varje land med diktatur militärt och störta diktatorn? I Saudi-Arabien, i Jemen, i Syrien eller alla övriga diktaturer? Av FN:s 193 länder är bara 120 demokratier. Skall FN be NATO avsätta diktatorerna i de övriga 73 länderna? Nu begär Hillary Clinton att en särskild undersökningskommission skall granska hur Kadaffi dödades. Utmärkt – ett sådant förslag gäller förstås också för Osama Bin Ladin? Eller?

Finns det andra metoder än krig som står i överensstämmelse med FN-stadgan? T.ex. att undanröja **orsakerna** till konflikter, som ofta är etniska, sociala eller ekonomiska. Lösa konflikter i stället för att utkämpa dem. Och var skall Sverige finnas? Det är hög tid för svenska folket att säga ifrån.

Efterkrigstidens största utrikespolitiska misstag kallade Thage G. och Anders Ferm Sveriges deltagande i Afghanistan. Vi är i färd med att förverka det förtroende hos de svaga i världen som det tagit oss årtionden att bygga upp. Vårt deltagande i Afghanistan handlar inte om fredsbevarande eller om att FN vädjat till oss att delta. Det handlar inte heller om internationell solidaritet eller att dra sig undan vårt internationella ansvar, som man försökt inbilla oss, fortsätter de. Solidaritet med vem kan man fråga sig. Solidaritet med det afghanska folket? Som lakejer för USAs krig?

2.115 miljarder kronor kostade kriget svenska skattebetalare år 2010 (1.480 miljoner + 635 miljoner för NATOs C17-plan). Varför inte omvandla dessa

årliga flermiljardsatsningar till en civil kraftsamling och ett hållbart stöd åt det afghanska folket? Hur många lärare, barnmorskor, läkare och skolor skulle vi inte kunna starta?

Åter till själva grundfrågan för säkerhetspolitiken: ”Vad är hotet? Vem är fienden. Hur skall vi försvara oss?”

Var finns hotet mot Sverige idag? Talibanerna i Afghanistan eller Kadaffis styre i Libyen? Nej, knappast. Terrorhot från Al Qaida? Kriget mot terrorism kan inte bedrivas som ett världsomspännande militärt fälttåg. Det är dömt att misslyckas. Det ser vi nu efter mer än tio års krig i Afghanistan. Ingen fred i sikte.

Krig beslutas av människor och kan stoppas av människor.

Krig, som enligt FN-stadgan bara kan användas som en sista utväg; dvs efter det att alla fredliga lösningar har uttömts, är inte ett rätt sätt att bemöta terrorism.

Inget politiskt parti ser ett militärt hot mot Sverige idag. Men vem är då fienden och hur skall vi försvara oss mot honom?

Vilken utrikes- och säkerhetspolitik bör Sverige föra? Sverige skall menar jag fortsatt vara militärt alliansfritt och inte bli medlem av NATO.

Fredsfrämjande insatser, konfliktförebyggande arbete och en aktiv global fördelningspolitik är de främsta verktygen. Sverige bör därför koncentrera sig **på fred** och inte krig. Land skall med lag byggas också internationellt. Internationell lag och mänskliga rättigheter måste försvaras.

FN bör reformeras. En generalförsamling av valda ledamöter från varje land vid sidan av regeringarnas generalförsamling kan fördjupa förståelsen för FN.

Världsbanken och IMF bör reformeras och **sätta människan före marknaden**. Extrem fattigdom och kamp om resurser är ofta orsaker till världens konflikter. Etniska och religiösa motsättningar underblåses av ekonomiska och politiska intressen. De kräver **politiska, ekonomiska och diplomatiska** insatser.

Sverige bör arbeta för att **lösa** motsättningar och förebygga konflikter i stället för att utkämpa dem. En rättvis handelspolitik förutsätter t.ex. att EU-protektionismen med stora subventioner av EU:s jordbruksprodukter som slår ut fattiga bönder i Afrika och Latinamerika, aktivt måste bekämpas. 1% målet för bistånd bör bestå. En knivskarp gräns bör dras mellan bistånd och militära insatser.

Som Palme-kommissionens ”Gemensam säkerhet” säger: ”Säkerhet kan bara uppnås i samarbete och delad av alla och byggd på principerna om jämlikhet och rättvisa. Heltäckande säkerhet vill ändra den nuvarande militärbaserade säkerheten och bygger på samarbete, förtroendebyggande, öppenhet, nedrustning, demobilisering och demilitarisering. Mänsklig säkerhet inkluderar också säkerhet från kroniskt hot som hunger, sjukdomar och förtryck. Med en sådan helhetssyn på säkerhet blir **människors säkerhet** lika viktig som **stater** säkerhet”.

Sverige bör återgå till den traditionella svenska freds- och förhandlingslinjen och dra en gräns vid deltagande i krig utanför Sveriges gränser. Det är dags att sätta ett slutdatum för deltagandet i kriget i Afghanistan och omgående ta hem de svenska soldaterna!

NATO har förvandlats från en försvarspakt till en militärpakt, som intervenerar på olika håll på initiativ av stormakter, som i sin tur skaffar legitimitet i FNs Säkerhetsråd för interventionerna; i Iraq, i Afghanistan, i Libyen. NATO-medlemskap eller NATO samarbete leder inte till fred.

Som förre försvarsministern Thage G. säger :”Militären och försvarspolitiker har baxat oss fram till NATOs port utan offentlig debatt. Det finns bara ett problem. Bara en av fem svenskar vill att vi skall gå in i NATO. Den säkerhetspolitik som politiker, militärer och media håller på att genomföra saknar folkligt stöd och förankring. Antingen får man ändra politik eller skaffa ett nytt folk, slutar Thage.

Men det är också så att regeringen har fria händer när ingen reagerar emot. Det är vår uppgift – kvinnornas uppgift - att säga ifrån.

Tage Danielsson skrev några kloka rader:

”Förstörelsens fästen är kraftigt bemannade.

Det är dags för de **snälla** att bli fly förbannade.”

Jag instämmer med Tage Danielsson och med 93-årige Stéphane Hessel

SÄG IFRÅN!